

VAIKO PAŽINIMAS

„Vaiko gyvenimas – tarsi popieriaus lapas: kiekvienas praėivis palieka jame pėdsaką”, - sako kinų patarlė. Šioje patarlėje glūdi gili išmintis. Žmogus yra pasekmė to, kas vyko jame augant, kaip buvo su juo elgiamasi. Į mokyklą ateina vaikai, turintys jau įgimtų ir įgytų individualių skirtumų. Tėvai ir mokytojai turėtų žinoti, kuriuo vaiko gyvenimo laikotarpiu formuojasi įvairūs jo gebėjimai ir kada jie labiausiai paveikiami. Dauguma mokslininkų remiasi populiarijančia septynių intelekto rūšių teorija, kurios pradininkas Hovardas Gardneris.

Pirmieji dveji vaiko gyvenimo metai lemia jausminį intelektą – gebėjimą pažinti save, savo jausmus ir kūno funkcijas; mąstymo rūšį, kurios dėka vaikas lengviau gali įveikti gyvenimo sunkumus, įgyti patirties, daug ko išmokti. Mokiniai, pasižymintys šiuo intelektu, yra nepriklausomi, visada turi savo nuomonę, mėgsta vieni įgyvendinti asmeninius siekius, geba susikaupti. Jiems patinka mokytis savarankiškai, linkę užduotis sieti su savo asmeniniu gyvenimu ir asmeninėmis savybėmis.

Socialinis intelektas ugdomas vaikui bendraujant su kitais žmonėmis. Vaikai, kurių socialinis intelektas išlavintas labiau, turi daug draugų, lengvai randa bendrą kalbą su mokytojais, bendraklasiais, mėgsta dirbti grupėje, savo idėjomis pasidalyti su kitais. Jiems patinka mokytis bendraamžius.

Gebėjimas valdyti savo kūną ir jį suvokti – kūniškasis intelektas – išugdomas iki penkerių metų. Pavyzdžiui, jei vaikas neišmoksta laisvai vaikščioti per pirmuosius ketverius metus, jo judesiai visą gyvenimą būna sukaustyti ir nenatūralūs. Kūniškasis intelektas labai svarbus visoms kitoms intelekto rūšims, nes daugelis gebėjimų yra susiję su motorika. Jei vaikas sugeba tobulai valdyti savo kūną, jis mėgsta sportuoti, užsiimti įvairia fizine veikla, noriai žaidžia, puikiai meistrauja, dirba įvairius rankdarbius, ne taip greit pavargsta.

Erdvinis intelektas daro įtaką matematiniam gebėjimams. Tyrimais įrodyta, kad prasčiausiai matematiką moka tos mergaitės, kurios niekada nedarė kūliavirščio ir

nelaipiojo į medžius. Vaikai, išsiskiriantys šiuo intelektu, lengvai atlieka vizualinio mąstymo pratimus, laisvai „skaito” žemėlapius, brėžinius, grafikus ir diagramas.

Kalbinio intelekto pagrindas padedamas per pirmuosius šešerius vaiko gyvenimo mėnesius, kai jis mokosi gimtosios kalbos melodijos. Kuo daugiau su vaiku kalbama pirmaisiais metais, tuo turtingesnis bus jo žodynas, jis gebės nesunkiai mokytis svetimos kalbos.

Muzikinis intelektas atsiranda jau vaisiais stadijoje ir daro didelę įtaką loginiam intelektui. Loginis intelektas, kuriuo remiasi visi tikslieji mokslai, tobulėja nuo pat gimimo, jei vaikas žaidžia žaidimus su įvairiomis formomis ir figūromis.

Vaiko gebėjimams didelės įtakos turi tinkamas auklėjimas. Kanadiečių tyrinėjimų duomenimis nustatyta, kad netinkamas auklėjimas sukelia organinių sutrikimų: 75 proc. trumparegių žmonių vaikystėje iš tėvų girdėdavo „Nelisk į akis!”, „Dink iš akių! Kad daugiau nematyčiau taip darant. Daugiau nesirodyk!” O vaikams, kuriems dėl įvairių susirgimų ar funkcinių sutrikimų dažnai atsiranda galvos svaigimas ir “zvimbimas” ausyse, dažniausiai buvo kartojama: „Kad negirdėčiau! Nenoriu klausytis! Jei dar išgirsiu!” Vaiko intelektui turi įtakos bet koks stuktelėjimas į pakaušį, ausies patampymas. Ausyje yra apie 250 aktyvių taškų, kuriuos dirginant stipriai paveikiamos vidaus organų funkcijos. Stumdymas už pečių, trankymas per nugarą atsiliepia nervų sistemos dirglumui, nes nugaroje yra endokrininės ir nervų sistemos, inkstų ir šlapimo pūslės, virškinamojo trakto aktyvūs taškai. Neteisingas kvėpavimas, dažni peršalimai, galvos skausmai ir kiti sutrikimai gali būti netinkamo vaikų auklėjimo pasekmė.

Kadangi vaikai auga skirtingomis sąlygomis, kiekvienas turi genų nulemtas nevienodas galimybes siekti puikių mokymosi rezultatų. Vaiko noras mokytis stiprėja dėl daugelio priežasčių. Mokykloje, klasėje yra jauku ir malonu. Pati mokyklos aplinka, klasė, kurioje mokosi vaikas, turi būti tvarkinga, graži, estetiška, patraukli, joje gausu mokomųjų priemonių. Geri mokinių tarpusavio santykiai. Pedagogas sugeba sukurti tokią atmosferą, kad kiekvienas ugdytinis, anot Irvingo Berlino, galėtų piešti tik savo ranka, dainuoti tik savo balsu, būti tokiau, kokiu jį pavertė paveldimumas, aplinka, patyrimas.

Tačiau nemaža dalimi prie sėkmingo vaikų mokymosi turi prisidėti ir tėvai, nes jie pirmieji vaiko mokytojai. Atiduodami vaiką į mokyklą tėvai tikisi, kad čia jie bus ne tik saugūs, gaus kokybišką išsilavinimą, bet ir taps brandžiomis asmenybėmis. Taigi, čia labai svarbus bendras mokytojų ir tėvų tikslas – vaikui pateikti ne įstatymų ar taisyklių suvestinę, bet mokytį mąstyti, jausti, ieškoti ir rasti teisingą, geriausią sprendimą vienu ar kitu gyvenimo momentu. Šiuolaikiniams tėvams sunku rasti laisvo laiko ir noro dalyvauti mokyklos veikloje, tačiau tai yra būtina, nes tik bendraudami su šeima galėtume tikėti atgaivinti žmogiškąsias vertybes: gerumą, meilę, dorą, pagarbą, dvasingumą. O tai padėtų įveikti vaikų mokymosi motyvacijos stoką, materialinių vertybių, laiko, darbo tvarkos ir drausmės vertinimo problemas ir leistų tėvams susiorientuoti informacijos sraute.

Baigiant noriu palinkėti išmokti laukti, pastebėti kiekvieną, nors ir nedidelį, laimėjimą, džiaugtis kiekvienu, net, atrodytų, nereikšmingu savo vaiko ar mokinio atradimu. O jei vis dėlto mus apims nepasitikėjimas savo jėgomis, abejonėmis, ar ne per didelius tikslus keliame, prisiminkime V. Bleiko žodžius: „Niekas neskrenda per aukštai, jei jis skrenda savais sparnais”.

Paruošė ir tėvų susirinkime skaitė

Logopedė metodininkė Andromeda Baršauskienė (2007)

Literatūra:

1. Butkienė G., Kepalaitė A. (1996). Mokymasis ir asmenybės brendimas. Vilnius.
2. Gage N. L., Berliner D. C. (1994). Pedagoginė psichologija. Vilnius.
3. Miliauskienė A. (1998). Vaikeli, būk geras. Kaunas.
4. Informacinio leidinio „Švietimo naujienos” priedas Mokykla ir šeima. 2004-01-21.